

GEFAD/GUJGEF 41(1): 571-599(2021)

İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediği Metni Anlamasında Müzikal Nüans ve Ritmik Kalıpların Etkisi*

**

The Effect of Musical Nuance and Rhythmic Patterns on the Listening Comprehension of 3rd Grade Students

Gökhan EM¹, Sadık YÖNDEM²

¹Özel Özgün Bilgi Koleji, Ankara. gokhanem@hotmail.com

²Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. yondem_s@ibu.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 25.04.2020

Yayına Kabul Tarihi: 06.01.2021

ÖZ

Bu çalışmada, müziğin bazı dinamiklerini dinleme metinleri içerisinde kullanarak öğrencilerin dinledikleri metinleri anlamasını kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Bu amaçla dinleme metinlerinde müzikal nüans ve ritmik kalıplar kullanılmıştır. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ankara ili Gölbaşı ilçesindeki Atatürk İlköğretim Okulunda öğrenim gören 78 üçüncü sınıf öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada yarı deneysel desenlerden öntest-sontest model kullanılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol gruplarına öntest olarak "Dinleme-Anlama Başarı Testi" uygulanmıştır. Daha sonra müzikal dinamiklerle yeniden yapılandırılmış olan metinler deney grubuna uygulanırken, kontrol grubuna uygulanan metinlerde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bağımlı değişkenler arasındaki farkın saptanmasında "Paired Sample t Test" bağımsız değişkenler arasındaki farkın tespitinde ise "Independent Sample t Test" kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, dinleme metinlerinde müzikal nüans ve ritmik kalıplar kullanılması istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır fakat deney grubu öntest-sontest puan farkları arasında bir artışın olduğu gözlenmiştir. Ayrıca metinlerde kullanılan ritmik kalıpların nüanslara nazaran daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Müzik, Müzik eğitimi, Dinleme, Dinlediğini anlama, Müzikal dinamikler

* **Alıntılama:** Em, G. ve Yöndem, S. (2021). İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin dinlediği metni anlamasında müzikal nüans ve ritmik kalıpların etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 571-599.

** Bu makale Gökhan Em tarafından Doç. Dr. Sadık Yöndem danışmanlığında yapılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to ease for students to listening comprehension by using some of dynamics of music in listening text. For this purpose, musical nuance and rhythmic patterns were used in listening texts. The study was conducted with 78 third grade students studying in Atatürk Primary School attache in Gölbaşı district of Ankara province in 2018-2019 school years. In this study, paired design pretest-posttest design in quasi-experimental designs. In this study, a pretest-posttest model, one of the quasi-experimental designs, was used. In the study, "Listening Comprehension Achievement Test" was applied to the experimental and control groups as pretest. Afterwards, the texts that were restructured with musical dynamics were applied to the experimental group, while the text applied to the control group was not changed. "Paired Sample t Test" was used to determine the differences between dependent variables and "Independent Sample t Test" was used to determine the differences between independent variables. According to the analysis results; use of musical nuance and rhythmic patterns in the listening texts was not statistically significant however there was a significant increase in the pretest-posttest score differences of the experimental group. In addition, it was concluded that the rhythmic patterns used in the texts were more effective than the nuances.

Keywords: Music, Music education, Listening comprehension, Musical dynamics

GİRİŞ

Bir kaynaktan çıkan ses dalgalarının kulağımız tarafından toplanmasından beyindeki merkezlerde algılanmasına kadar olan sürece işitme denir. İnsanda işitme anne karnında başlamaktadır. Yapılan araştırmalar işitmenin anne karnında 18. haftada başladığını ve 30. haftada olgunlaştığını göstermektedir (Pujol R, Lavigne-Rebillard, 1992, Akt. Beken, Önal, Kemaloğlu, 2014: 58). İşitme, insanın ilk kullandığı duyu algılarından biri olarak bilinmektedir. Bebeklerde sinir sisteminin erken yaşlarda uyarılmasının onlara daha iyi bir öğrenme yeteneği sağlamasına yönelik araştırmalar vardır (Sağlam, 2015: 27). İşitme, anne karnında başladığı için sinir sistemini uyarmada önemli yere sahiptir. Müziğin doğru ve etkin kullanımı çocuk gelişim sürecinde önemli yer tutar (Ulubağ, 2013: 1026). Bu sonuç bize, anne karnında dinlemenin önemini ve müziğin ya da seslerin zihnimizde uyarıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

İşitmek ve dinlemek birbirinden farklı eylemlerdir. İşitmek fizyolojik, dinleme ise algılama durumudur. İşitme, ses dalgalarının dış kulaktan kulak zarına iletiildiği, orta kulakta mekanik titreşimlere, içkulakta da beyne giden sinir akımlarına dönüştüğü bir

süreçtir (Ergin ve Birol, 2000: 21). Dinleme, duyma mekanizmalarından geçen bilginin kaydedilip kullanıma hazır hale gelmesidir. Dinleme, zihinsel bir süreçtir (Aytan, 2011: 9). Birey doğduğu andan itibaren dinleyerek çevresinde olup bitenleri anlamaya çalışır yani dinleme becerisi insanın kazandığı ilk dil becerilerindedir. Birey dinleme becerisini kullanarak edindiği kelimelerle anlama yetisini geliştirir (Bulut, 2013: 17). Dil gelişim sürecinde, öğrenme alanları birbirini tamamlamakta ve etkilemektedir. (Sever, 2011: 27). Yapılan araştırmalar, dinleme ve okuma gibi temel dil becerilerini geliştirmenin birbirini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Trinkle (2008) dinlemenin okuma performansının yordayıcısı olduğunu savunmaktadır. Bulut ve Karasakaloğlu (2012) yaptıkları çalışmada dinleme eğitimine bağlı olarak öğrencilerin okuduğunu anlama başarılarındaki değişimin, dinlediğini anlama başarılarındaki artıştan etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Bireyin en etkili iki mesaj alma yolu, işitmek ve görmektir. Dinleme ve okuma becerilerini geliştirici etkinlikler öğrencinin bilgileri anlamlandırmasına katkı sağlayabilir (Bulut, 2013: 19). Yapılan araştırmalar ilköğretim öğrencilerinin genellikle zayıf dinleyiciler olduğunu göstermektedir (Doğan, 2007: 264). Okul hayatı boyunca neredeyse her dersi dinleyerek anlamak zorunda olan öğrencilerin dinleme konusunda problemler yaşamasının, akademik başarısını doğrudan etkileyeceği düşünülmektedir. Ayrıca dinlemenin öğrenilen özelliklerimizden biri olduğu söylenebilir. Bulut (2013) araştırmasında 4. sınıf öğrencilerine sekiz hafta boyunca verdiği etkili dinleme eğitiminin, öğrencilerin okuduğunu anlama, dinlediğini anlama ve kelime hazinesi düzeylerinin gelişimine olumlu katkı sağladığı bulgusuna ulaşmıştır.

Bazı değişkenler algımızı olumsuz etkileyip dikkatimizi toplamamızda problemler yaratabilir. Bu problemler, dinleyici, anlatan, ortam veya materyallerden kaynaklanabilir. Algı biçimlerini iki gruba ayırarak inceleyebiliriz. İç etmenler; gereksinimler, zihni tutumlar, telkin, hazır bulunma, gibi etmenler olup psikolojik ya da fizyolojik kökenlidir (MEB, 2004 Akt. Sağlam, 2015: 28). Dış etmenler ise, değişik algılamalarda eşya ve varlıkların boşluktaki özellikleri ve bize etki biçimlerinden meydana gelmektedir. Dinleyiciyi olumsuz etkileyen bu unsurların çözümü için birçok

çalışma yapılmıştır. Bulut ve Karasakaloğlu'nun (2012) üçüncü sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmada; görsel destekli dinleme metinlerinin, normalden daha etkili olduğu saptanmıştır. Yazkan'ın (2000) üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada, dramatisasyonun dinlediğini anlamayı kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Dinleyicinin dikkatini toplaması için bunun gibi farklı yollar izlenebilir. Örneğin, sayışmalar birinci sınıf kitaplarında kolay hatırlamayı sağladığı için yer almaktadır. Tekerleme, sayışma ve ninniler, genellikle ritmik karaktere sahip olmasının yanında müzikal kimliği de olan yapılardır. Bu bağlamda ritmik karakterlerin hatırlamamıza önemli katkıları olduğu düşünülmektedir. Ritim gibi müzik yapıtaşları çocukların dil gelişiminde önemli yere sahiptir. Zaten günümüz eğitim sisteminde de dili geliştirmek için ritmik yapılar kullanılmaktadır. İlköğretim programına bakıldığında sayışma ve tekerlemelerin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca ritim algısının kekemeliğin tedavisinde kullanıldığı araştırmalar mevcuttur (Köyel, 2017).

Bu çalışmada, okuma metinlerine ritmik yapılar ve müzikal nüanslar ile destekler yapılarak dinlediğini anlamada fark olup olmadığı incelenmiştir. Bir müzik yapıtında , anlamı ve duyguyu bestecinin düşüncesine en yakın biçimde seslendirme ve yorumu yapabilmek için notalarda yapılan gürlük değişikliğine nüans denir. Nüanslar müziği monotonluktan kurtaran ve müziğe ifade kazandıran önemli yapılardır. Müzikte kullanılan temel nüans işaretleri (gürlük basamakları) şöyle özetlenebilir: Pianissimo = çok hafif, piano= hafif, mezzopiano = orta hafiflikte, mezzoforte = orta kuvvette, forte = kuvvetli, fortissimo = çok kuvvetli şeklindedir. Bunların yanında imgesel ifadelerle gösterilen “crescendo” ve “decrescendo” terimleri de nüans işaretleri içerisinde yer alır. Nüansların, müziğe hareket ve derinlik kazandırarak zenginleştirdiği ve bu yolla algımızı canlı tuttuğu bilinmektedir. İnsan zihninde hatırlamanın kolaylaşması için müziğin bazı dinamiklerinin (ritim, nüans) etkili olacağı düşünülmektedir. Mann (1979) çalışmasında, dinleme metinlerinin ses efektleri ve müzik ile dinletilmesinin 4. sınıf öğrencileri üzerinde etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sis ve Başpınar Yörük (2017) yedinci sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada müzik ile dinleme çalışmalarının öğrencilerin dinleme başarısına ve dinleme tutumuna katkı sağladığı

sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada diğer araştırmalardan farkı olarak, müziğin sadece ritim ve nüans öğelerini kullanarak dinlemeye olan etkisine bakılmıştır. Müziğin bazı öğelerini içeren bu dinleme yönteminin, her eğitimcinin uygulayabileceği bir sistem olacağı düşünülmektedir. Eğitim sistemimiz daha çok, öğretmenin aktif olarak anlattığı, öğrencinin ise dinleyerek anlamaya çalıştığı bir yapı üzerine kuruludur. Eğitim sistemimizin mevcut yapısından dolayı, dinleme çalışmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Dinleme için birçok araştırma yapılmıştır. Doğan ve Özçakmak (2014) 1998-2013 yılları arasındaki dinleme konularını içeren tezler üzerine yaptıkları çalışmalarında, okuma becerisine yönelik yapılan araştırmalar ile karşılaştırıldığında dinleme becerisine yönelik çalışmaların yeterli sayıda olmadığını ve ihmal edildiğini vurgulamışlardır. Kardaş, Çetinkaya ve Kaya (2018) 2005-2017 yılları arası araştırmalarında dinleme çalışmalarını derlemiştir. Bu çalışmalarının sonucunda, dinlediğini anlamanın eğitim hayatımızda önemli olduğunu, her öğretmenin dinlediğini anlama eğitimi almasını gerektiğini, dinleme çalışmalarının son yıllarda düşüş yaşadığını ve dinleme çalışmalarının yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Dinleme, müziğin olmazsa olmazıdır. İnsandaki müzik kabiliyeti dinleyerek gelişir. Bu sebeple iyi müzisyenler öncelikle iyi dinleyicilerdir. Dinlediğini anlama alanı ile müzik sanatı arasında çok güçlü bir bağın olduğu bilinmektedir. Fakat ülkemizde müzik ile dinlediğini anlama ilişkili çalışmaların oldukça az olduğu gözlenmiştir. Araştırmamızın bu alana (dinlediğini anlama ve müzik) katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Problem Durumu

Araştırmada, “Müzikal nüans ve ritmik kalıplarla yeniden yapılandırılmış dinleme metinleri, öğrencilerin dinlediğini anlamasını etkilemekte midir?” problemi çözülmeye çalışılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1-Müzikte kullanılan (nüanslar) dinleme metnine uyarlandığında, öğrencilerin dinlediğini anlamasını etkilemekte midir?

2-Ritmik karaktere sahip dinleme metinleri, öğrencilerin dinlediğini anlamasını etkilemekte midir?

3-Dinleme metinlerine uyarlanan nüanslar ile ritmik yapıların etkililiği arasında fark var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada; müzikal nüans ve ritmik kalıplar kullanılarak yeniden yapılandırılan dinleme metinleriyle, öğrencilerin dinlediğini anlamasını sağlamak, hatırlamalarını kolaylaştırmak ve dikkatlerini açık tutmak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada; seçkisiz atamayı içermeyen yarı deneysel desenlerden biri olan “Eşleştirilmiş Desen” kullanılmıştır. Eşleştirilen gruplar işlem gruplarına seçkisiz atanırlar. Ancak, eşleştirme çalışmaya dâhil edilen grupların denk olduğunu garanti etmez. Bu sınırlama seçkisiz atamanın yapılamayacağı gruplarda ciddi bir alternatif desendir (Büyüköztürk vd., 2014: 208).

Okullarda üçüncü sınıfa devam eden öğrencileri yansız olarak yeniden gruplandırılmasının mümkün olmamasından dolayı eşleştirilmiş desen kullanılmıştır. Deneysel gruba yapılan işlemler sonrasında sonuçlar her iki grubu da uygulanarak arasındaki farklılık karşılaştırılır. Üçüncü sınıf öğrencilerine dinletilen Müzikal Dinamikler ile Yeniden Yapılandırılmış Dinleme Metinleri'nin (MDYYDM) öğrencilerin dinlediğini anlamasını olumlu yönde etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Çalışmada deney ve kontrol gruplarına, Bulut ve Karasakaloğlu tarafından geliştirilen EK 1. “Dinlediğini Anlama Başarı Testi” (DABT) öntest olarak uygulanmıştır. Daha sonra öğrencilerin çalışmanın geliştirdiği yönteme hazır bulunuşluğunu sağlamak için birer hafta arayla deney grubuna “Müzikal Dinamikler Yeniden Yapılandırılmış Dinleme Metinleri” (MDYYDM) uygulanmıştır. Deneysel gruba MDYYDM uygulanırken aynı gün içerisinde kontrol grubuna da aynı metinler çalışmacı tarafından herhangi bir değişiklik yapılmadan okunmuştur. Öntest sonrasında çalışmanın işlem süreci beş hafta sürmüştür. Son olarak deney ve kontrol grupları

arasındaki farklılıkları belirlemek için öntest olarak uygulanan DABT sontest olarak uygulanmıştır.

Tablo 1. Öntest-Sontest Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen

Grup		Öntest	İşlem	Sontest
D	M	O1	X	O3
K	M	O2	X	O4

Evren

Çalışmanın evreninin Ankara İli Gölbaşı ilçesi 2018-2019 öğretim yılı Atatürk İlköğretim Okulunda öğrenim gören ilköğretim üçüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Ankara İli Gölbaşı ilçesinde 2018-2019 öğretim yılında Atatürk İlköğretim Okulunda öğrenim gören toplam 78 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma deneysel desen üzerine modellendiği için Bu sayıdaki öğrencinin evreni temsil edeceği öngörülmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ankara ili Gölbaşı ilçesindeki Atatürk İlköğretim Okulunda öğrenim gören 78 üçüncü sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmanın yapıldığı okul gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. İlk olarak okul yönetimi ile görüşülüp okulun araştırma için uygun olup olmadığı konusunda görüşülmüştür. Sonrasında Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izin ile birlikte grupların denkliliğinin sağlanması ve daha homojen bir deney ortamı oluşturabilmek için yönetim ve üçüncü sınıf öğretmenleri ile görüşülerek öğrenciler ve öğretmenler hakkında bilgi toplanmıştır. Toplanan bilgiler sonucunda bazı değişkenler göz önünde bulundurularak deney ve kontrol grupları 3. sınıflar arasından seçilmiştir. Seçimde Türkçe ders başarısı, sınıf içerisinde kız-erkek sayısı eşitliği ve sınıf mevcudunun eşitliği dikkate alınmıştır. Bu değişkenler göz önünde bulundurularak iki sınıf deney iki sınıf kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Atatürk İlköğretim Okulundaki 3-B ve 3-D sınıfları deney, 3-C ve 3-E

sınıfları kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Sınıflar içerisindeki kaynaştırma öğrencileri ve öntest, sontest puanlarına ulaşamayan öğrenciler, çalışma boyunca çalışmada bulunmuşlar fakat ölçümleri verilere dahil edilmemiştir. 25 kişilik 3-B sınıfında dört kaynaştırma öğrencisi ve bir önteste katılmayan öğrencinin ölçümleri veri dışı bırakılmış diğer 20 öğrencinin ölçümleri analiz edilmiştir. 22 kişilik 3-C sınıfında iki kaynaştırma öğrencisi, bir önteste katılmayan öğrenci ve bir veli izni olmayan öğrencinin ölçümleri veri dışı bırakılmış diğer 18 öğrencinin ölçümleri analiz edilmiştir. 22 kişilik 3-D sınıfında iki kaynaştırma öğrencinin ölçümleri veri dışı bırakılmış diğer 20 öğrencinin ölçümleri analiz edilmiştir. 23 kişilik 3-E sınıfında bir kaynaştırma öğrencisi ve iki önteste katılmayan öğrencinin ölçümleri veri dışı bırakılmış diğer 20 öğrencinin ölçümleri analiz edilmiştir. Böylelikle deney grubunda ölçümlere dâhil edilen toplam kırk kişi kontrol grubunda 38 kişi bulunmaktadır.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Deney Grubu	Kontrol Grubu	Toplam
Kız	16	14	30
Erkek	24	24	48
Toplam	40	38	78

Ayrıca deney ve kontrol gruplarının deney öncesi durumlarını belirlemek amacıyla öntest puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının öntestlere ilişkin aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak amacıyla İlişkisiz Ölçümler İçin T-Testi (Independent Samples T-Test) uygulanmıştır.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması

Öntest	Gruplar	N	X	S	sd	t	p*
Dinlediğini Anlama Başarı Testi	Deney	40	5.92	1.91	76	,065	0.51
	Kontrol	38	5.65	1.69			

Tablo 3'te görüldüğü gibi deney ve kontrol gruplarının Dinlediğini Anlama Başarı Testi [t(76)= 0.65, p>.05] öntestinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Bu bulgulara dayanarak deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin araştırmanın bağımlı değişkenleri bakımından denk oldukları söylenebilir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Dinleme-Anlama Başarı Testi (DABT) öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Dinleme-Anlama Başarı Testi (DABT) Bulut ve Karasakaloğlu (2012) tarafından 3. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlamalarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Test on adet çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır. DABT geliştirilirken uzman görüşüne başvurulmuş ve güvenilirlik çalışmalarına yer verilmiştir. Testin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,623 bulunmuştur. Özçelik (2010: 117) grup karşılaştırmalarında kullanılmak üzere hazırlanan testlerin güvenilirliklerinin 0,60 ile 0,80 arasında olabileceğini bildirmektedir. Böylece on maddeden oluşan ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Ayrıca yapılan madde güçlük analizinde testin ortalama güçlüğü 0,70 olduğu belirlenmiştir. Testteki maddelerin ayırt ediciliğinin 0,20 ile 0,79 arasında değişiklik gösterdiği saptanmıştır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında aşağıdaki yol izlenmiştir

- Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim bahar dönemi yarıyılında, Atatürk ilköğretim Okulunda öğrenim gören 3. sınıf öğrencileri ile her işlemten sonra birer hafta ara verilerek toplam yedi hafta sürmüştür.
- Toplanan bilgiler göz önünde bulundurularak homojen bir deney ortamı sağlayabilmek için birbirine en yakın iki grup, deney ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

- Araştırmacı tarafından hazırlanan veli izin formları ile velilerden izin alınmıştır. Sadece bir velinin izni olmadığı için öğrenci işlem yapılırken sınıfta bulunmuş fakat öğrencinin ölçümleri yapılmamıştır.
- Araştırma sınıf öğretmenlerine detaylı biçimde açıklanmıştır ve araştırma hakkında bilgilenmek isteyenler (veli, öğretmen, yönetim kurulu üyesi) için araştırmanın kısa künyesi sınıf öğretmenine bırakılmıştır.
- Uygulanacak işlemin daha sağlıklı olabilmesi için sınıf öğretmenlerinin de işlem boyunca sınıfta bulunması istenmiştir.
- Uygulama öncesi deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dinlediğini anlama düzeylerini belirlemek Dinleme-Anlama Başarı Testi (DABT) öğrencilere öntest olarak uygulanmıştır.
- Homojen bir deney ortamı sağlanıp grupların birbiriyle benzer özellikler gösterdiği anlaşıldıktan sonra araştırma, öntest ve sontest ile beraber toplam yedi hafta sürmüştür. Araştırmada öntest ve sontest arası süreyi uzatabilmek için öntest sonrası bir hafta ara, işlemler sonrası bir hafta ara ve son test uygulanmıştır. Araştırmada iki işlem yapılmıştır. İşlem için uygulanan metinler 2017-2018 Türkçe Ders Kitabı içerisinde seçilmiştir. Metinler seçilirken öğrencilerin daha önce karşılaşmadığı metinler olmasına dikkat edilmiştir. Metinlerin ismi: “Yarım Elma, Tarladaki Hazine ve Küçük Köpek Pepe” dir. Metinler deney ve kontrol grubuna araştırmacı tarafından okunmuştur. Sınıf öğretmeni de bu esnada sınıfta bulunmuştur. Metinler okunduktan hemen sonra Türkçe Ders Kitabı’ndaki 5N1K soruları öğrencilere verilmiştir. Sorular klasik sınav şeklindedir. Araştırmada yapılan işlemler öğrencilere hazır bulunuşluk sağlamak için yapılmıştır. Metinler kontrol grubuna araştırmacı tarafından hiçbir değişiklik yapılmadan okunurken, deney grubuna metinler araştırmacı tarafından müzikal nüanslar ve ritmik karakterler eklenip yeniden düzenlenerek okunmuştur. Araştırmada öntest ve sontestin metni **Ek 1** . “Küçük Köpek Pepe”, birinci işlem için okunan

metin “Çeyrek Elma”, ikinci işlem için okunan metin “Tarladaki Hazine” dir.

- Deneysel işlemin sonucunda Dinleme-Anlama Başarı Testi (DABT) sontest olarak uygulanmıştır.

Tablo 4. Araştırma Boyunca Yapılan İşlemlerin Gösterimi

Gruplar	Öntest	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	Sontest
D (Deney)	Küçük Köpek Pepe (DABT)	Ara	Çeyrek Elma (5N1K)	Ara	Tarladaki Hazine (5N1K)	Ara	Küçük Köpek Pepe (DABT)
K (Kontrol)	Küçük Köpek Pepe (DABT)	Ara	Çeyrek Elma (5N1K)	Ara	Tarladaki Hazine (5N1K)	Ara	Küçük Köpek Pepe (DABT)

Tablo 4’te deney ve kontrol grubunda işlenen metinler ve sınavlar görülmektedir. Tabloda görüldüğü üzere her iki gruba da aynı metinler araştırmacı tarafından okunup aynı test ve klasik sorular uygulanmıştır. Kontrol grubuna metinler hiçbir değişiklik yapılmadan araştırmacı tarafından okunurken, deney grubuna metinler müzikal dinamiklerle (ritim kalıpları ve nüanslar) yeniden düzenlenmiş halde okunup ölçümlere bakılmıştır.

Müzikal Dinamikler ile Yeniden Düzenlenmiş Metinlerin İçeriği

Bu araştırmada anlatanın etkisinin artırılması amacıyla dinleme metinlerine müzikal dinamikler eklenmiştir. Bir konunun ya da hikâyenin aynı biçimde okunmasının ya da anlatılmasının, algıda süreklilik oluşturduğu düşünülerek mevcut dinleme metinlerinin alt kısımlarına nüans işaretleri ve ritmik kalıplar eklenerek yeniden yapılandırılmıştır. Bu eklemeler yapıldıktan sonra da metin, altındaki işaretlere uygun şekilde okunmuştur. Bu amaç göz önünde bulundurularak üç adet öyküleyici dinleme metni seçilmiştir ve metinlere müzikal ifadeler eklenmiştir. Bu müzikal ifadeler ritmik kalıplar ve nüanslardan oluşmaktadır. Melodik herhangi bir şey kullanılmayıp sadece ritim kalıpları ve nüanslar kullanılmıştır.

Metinler düzenlenirken aşağıdaki aşamalar izlenmiştir:

- Öncelikle 3. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun öyküleyici metinler 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan seçilmiştir.
- Metinlerin daha önce öğrencilerin karşılaşmadıkları metinler olmasına dikkat edilmiştir.
- Metinler, paragraflar arası boşluklar bırakılarak yeniden yazılmış ve düzenlenmiştir.
- Boşluk bırakılan yerlere (hemen cümlelerin altına) nüanslar ve ritmik kalıplar yerleştirilmiştir.
- Nüanslar ve ritmik kalıplar öğrencilerin hatırlaması gereken yerlere yerleştirilip metin okunurken öğrencinin garipsemeyeceği şekilde yerleştirilmiştir.
- Düzenlenen metin Türkçe alan uzmanlarına dinletilerek noktalama işaretlerine uygun biçimde tekrar ele alınmıştır.
- Düzenlenen metin müzik öğretim elemanlarına dinletilerek uzman görüşü alınmıştır.
- Düzenlenen metin öğrencilere okunmadan önce provası yapılmıştır.

Şekil 1'de dinleme metinleri düzenlenirken kullanılan ritmik kalıplar ve nüans ifadeleri gösterilmiştir.

Van		Piano	<i>p</i>
Haydi		Forte	<i>f</i>
Karaman		Crescendo	
Gelibolu		Decrescendo	
Ankara		Puandorg	
Terazi			

Şekil 1. Müzikal Dinamiklerle Yeniden Yapılandırılmış Dinleme Metinlerinde Kullanılan Bazı Ritmik Kalıplar ve Nüanslar

Verilerin Analizi

Çalışmada verilerin analizinde SPSS 23. (IBM) paket program kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerin oluşturulmasında sayı, yüzde, ortalama, standart sapma gibi merkezi ve yaygınlık ölçütlerinden yararlanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu görsel (histogram) ve analitik (Shapiro Wilk testi) olarak değerlendirilmiştir. Bağımlı değişkenler arasındaki farkın saptanmasında Paired Sample t Testi (Bağımlı Örneklem İçin t Testi), bağımsız değişkenler arasındaki farkın tespitinde ise Independent Sample t Test (Bağımsız Örneklem İçin t Testi) kullanılmıştır. Bağımlı Örneklem İçin t Testi aynı gruba ait iki ortalamanın arasında anlamlı farklılık olup olmadığını araştırmada kullanılır. Bu analizin bazı varsayımları bulunmaktadır. Aynı gruba ait iki ölçüm olmalıdır. Bağımlı değişkene ait veriler en az eşit aralık ölçeği düzeyinde olmalı ve iki ölçüm arasındaki farklar normal dağılımalıdır (Field, 2009; Gravetter&Wallnau, 2007 Akt. Kilmen, 2015; 163). Bağımsız Örneklem için t Testi, kullanılmıştır. Bu analiz bazı varsayımlar altında gerçekleşir. Bunlardan biri, iki grubun birbirinden bağımsız olmasıdır. Veriler en az eşit aralık ölçeğinden elde edilmiş olmalıdır. Örneklemelerin geldiği evrenlerin varyansları homojen olmalı ve normal

dağılım sergilemelidir (Büyüköztürk, 2004; Field, 2009; Weinberg&Abramowitz, 2002 Akt. Kilmen, 2015; 129).

Etik Kurallara Uygunluk

Bu bilimsel çalışma gerçekleştirilirken her aşamada araştırma ve yayın etiği kuralları dikkate alınmıştır. Araştırmaya ilişkin nicel verilerin elde edilmesinde katılımcılara gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve gönüllülük ilkesine bağlı kalınmıştır. Araştırmada yararlanılan kaynaklara bilimsel atıf kurallarına uygun olarak atıf yapılmış ve bu kaynaklar ilgili bölümde eksiksiz olarak verilmiştir. Ayrıca gerçekleştirilen bu bilimsel çalışma için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun (Protokol No: 2018/217) 21.11.2018 tarihli ve 2018/09 toplantısında değerlendirilerek çalışmanın etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir. İlgili belge Ek 2'de sunulmuştur.

BULGULAR

1- Müzikte kullanılan gürlük terimleri (nüanslar) dinleme metnine uyarlandığında, öğrencilerin dinlediğini anlamasını etkilemekte midir?

Metinlere yerleştirilen nüanslar sontestte öğrencilere soru olarak gelen sözcük ve cümlelere yerleştirilmiştir. Sontestte 2, 7, 8, 9 ve 10. soruların metin içerisindeki cevapları deney grubuna nüans ifadeleri ile okunmuştur. Ölçüm yapılırken "Bağımlı Örneklemeler için T Testi" kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi aynı gruba ait iki ortalamasının arasında anlamlı farklılık olup olmadığını araştırmada kullanılır.

Tablo 5. Deney Grubundaki Öğrenciler Üzerinde Kullanılan Nüans Değişkeninin Öntest-Sontest Ölçümü Karşılaştırılması

DENEY GRUBU									
Değişken	Öntest Puanları			Sontest Puanları			sd	t	p*
	N	X	S	N	X	S			
Nüans	40	3.00	1.06	40	3.17	1.15	39	-0.86	0.39

Deney grubu öğrencilerine uygulanan ölçekteki 2, 7, 8, 9 ve 10. sorular, dinleme metninde nüanslar ile ifade edilmiştir. Tablo 5’te bu soruların öntest ve sontest puanları açısından karşılaştırılmasında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Fakat karşılaştırmada görüldüğü üzere ön test puanı 3,00’dan sontestte 3,17’ye küçüğe olsa bir artış göstermiştir. Nüans değişkeni üzerinde dinlediğini anlama üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Tablo 6. Deney Grubu Öğrencileri Tarafından Öntest ve Sontestte Bulunan Soruların Cevaplanma Oranı

DENEY GRUBU				
	ÖNTEST		SONTEST	
	N	%	N	%
1. Soru	23	57.5	26	65
2. Soru	37	92.5	37	92.5
3. Soru	27	67.5	28	70
4. Soru	25	62.5	29	72.5
5. Soru	26	65	27	67.5
6. Soru	18	45	29	72.5
7. Soru	8	20	16	40
8. Soru	21	52.5	15	37.5
9. Soru	30	75	32	80
10. Soru	24	60	27	67.5

Tablo 6’da deney grubu öğrencileri tarafından öntest ve sontest sorularının cevaplanma oranları görülmektedir. Bu sonuçlara göre deney grubunda öntestte en sık doğru cevaplanan sorular sırasıyla 2. soru (% 92.5), 9. soru (% 75.0) ve 3. sorudur (% 67.5). Sontestte en sık doğru cevaplanan sorular sırasıyla 2. soru (% 92.5), ve 9. sorudur (% 80,0). Bu sonuca göre dinleme metinlerinde nüans kullanmak öğrencileri olumsuz etkilememektedir diyebiliriz. Dinleme metinlerinde 2, 7, 8, 9 ve 10. cevapları nüanslar ile ifade edilmiştir ve en çok cevaplanan sorular 2. ve 9. sorulardır.

Sonuç olarak dinleme metinleri içerisinde nüans ifadelerinin kullanımı bu araştırmada istatistiki olarak anlamlı değildir. Öğrencilerin dinlediğini anlamasına etkisi yoktur. Fakat en fazla cevaplanan sorular olan 2. ve 9. soruların cevapları nüanslar ile ifade edilmiştir. Bu da bize sözcüklerde ve cümlelerde kullanılan nüans ifadelerinin öğrencileri olumsuz etkilemediğini göstermektedir.

2- Ritmik karaktere sahip dinleme metinleri, öğrencilerin dinlediğini anlamasını etkilemekte midir?

Metinlere yerleştirilen ritmik kalıplar sınıfta öğrencilere soru olarak gelen sözcük ve cümlelere yerleştirilmiştir. Sınıfta 1, 3, 4, 5 ve 6. soruların metin içerisindeki cevapları deney grubuna ritmik kalıplar ile okunmuştur. Ölçüm yapılırken “Bağımlı Örneklemeler için T Testi” kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi aynı gruba ait iki ortalamanın arasında anlamlı farklılık olup olmadığını araştırmada kullanılır.

Tablo 7. Deney Grubundaki Öğrenciler Üzerinde Kullanılan Ritmik Yapıların Öntest-Sontest Ölçümü Karşılaştırılması

DENEY GRUBU									
Değişken	Öntest Puanları			Sontest Puanları			sd	t	p*
	N	X	S	N	X	S			
Ritmik Yapılar	40	2.97	1.25	40	3.47	1.21	39	-2.68	0.01

Deney grubu öğrencilerine uygulanan ölçekteki 1, 3, 4, 5 ve 6. sorular, dinleme metninde ritmik kalıplar ile ifade edilmiştir. Tablo 7’de ritmik kalıplar ile ifade edilen soruların öntest ve son test puanlarının karşılaştırılması verilmiştir. Bu karşılaştırılmaya göre dinleme metinlerinde ritmik kalıpların kullanılması istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya koymaktadır (p=0.01). Ritmik kalıplar öğrencilerin dinlediğini anlamasına olumlu katkılar sağlamıştır.

Tablo 8. Deney Grubundaki Öğrenciler Üzerinde Kullanılan Ritmik kalıpların ve Nüansların Öntest-Sontest Ölçümü Karşılaştırılması

Değişken	DENEY GRUBU								
	Öntest Puanları			Sontest Puanları			sd	t	p*
	N	X	S	N	X	S			
Ritmik Yapılar	40	2.97	1.25	40	3.47	1.21	39	-2.68	0.01
Nüans	40	3.00	1.06	40	3.17	1.15	39	-0.86	0.39

Tablo 8’de deney grubunun dinleme metinlerine uygulanan ritmik kalıplar ve nüansların öntest ve sontest puanlarının karşılaştırılması verilmiştir. Deney grubu öğrencilerine uygulanan ölçekteki 1, 3, 4, 5 ve 6. sorular, dinleme metninde ritmik kalıplarla; 2, 7, 8, 9 ve 10. sorular, dinleme metninde nüanslar ile ifade edilmiştir. Ritmik kalıplarla ifade edilen cevapların sorularında öğrencilerin sontest puanları öntest puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek saptanırken ($p=0.01$), nüanslarla ifade edilen cevapların sorularında sontest ve öntest puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Bu sonuç, dinlediğini anlamada ritmik kalıplar ile ifade edilen sözcük ve cümlelerin nüanslarla ifade edilen sözcük ve cümlelerden daha etkili olduğunu göstermektedir. Nüanslarla ifade edilen sözcük ve cümleler araştırmada istatistiksel olarak anlamlı değildir fakat öğrenciyi de olumsuz etkilememektedir.

3- Dinleme metinlerine uyarlanan nüanslar ile ritmik kalıpların etkililiği arasında fark var mıdır?

Üçüncü soruda dinleme metinlerine nüanslar ve ritmik kalıpların uyarlanması normaline göre farkının olup olmadığı açıklanmaya çalışılmıştır. Bu durumun açıklanması için deney ve kontrol grubunun öntest ve sontest puanlarının farkına bakılmıştır. Ölçüm yapılırken “Bağımlı Örneklem için T Testi” kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi aynı gruba ait iki ortalamasının arasında anlamlı farklılık olup olmadığını araştırmada kullanılır.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanlarının Karşılaştırılması

Değişken	Deney Grubu			Deney Grubu			sd	t	p*
	Öntest Puanları			Öntest Puanları					
	N	X	S	N	X	S			
Sontest- Öntest Puan Farkı	40	0.72	1.69	38	0.27	1.99	39	-2.70	0.01

Tablo 9’da deney ve kontrol grubunun öntest ve sontest puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Bu karşılaştırılmaya göre gruplar arasındaki puan farkları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark kaydedilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 10. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları

Değişken	Deney Grubu			Kontrol Grubu			sd	t	p*
	N	X	S	N	X	S			
Öntest	40	5.92	1.91	38	5.65	1.69	39	0.65	0.51
Sontest	40	6.65	1.90	38	5.97	1.67	75	1.65	0.19

Tablo 10’da deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanları görülmektedir. Deney grubunun öntest puanı 5.92’den sontestte 6.65’e; kontrol grubunun öntest puanı 5.65’ten sontestte 5.97’e artmıştır. Deney ve kontrol grubu arasında istatistikî bir anlam bulunmasa da deney grubu lehine bir artışın olduğu görülmektedir.

Ritmik kalıpların ve nüansların dinlediğini anlama özelliğine etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat deney ve kontrol gruplarının öntest-sontest puan artışlarına bakıldığında deney grubu lehine gözle görülür bir artışın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma kapsamında ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama durumları nicel bir desenin kullanıldığı yaklaşımla incelenmiştir. Nüans ifadelerinin dinlediğini anlamaya etkisinin öntest ve sontest puanları açısından karşılaştırılmasında, anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Fakat ön test puanı 3.00'dan 3.17'ye küçüğe olsa bir artış göstermiştir. Nüans değişkeni üzerinde dinlediğini anlama üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır. Ayrıca soruların cevaplanma sıklığı da istatistikî olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre; deney grubunda öntestte en sık doğru cevaplanan sorular sırasıyla 2. soru (%92.5), 9. soru (%75.0) ve 3. sorudur (%67.5). Sontestte en sık doğru cevaplanan sorular sırasıyla 2. soru (%92.5), ve 9. sorudur (%80.0). Bu çalışmada nüanslar uygulanan metinler ile uygulanmamış metinler arasında çok fark çıkmamasına rağmen nüans lehine küçük bir artış olmuştur. Dinlemeyi etkin kılmak için bu çalışmada kullanıldığı gibi başka tekniklerin kullanıldığı birçok çalışma vardır. Bulut ve Karasakaloğlu'nun (2012) üçüncü sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmada; görsel destekli dinleme metinlerinin, normalden daha etkili olduğu saptanmıştır. Yazkan'ın (2000) üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada, dramatizasyonun dinlediğini anlamayı kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Dinleyicinin dikkatini toplaması için bunun gibi farklı yollar izlenebilir. Nüanslar müzik içerisinde icracıyı farklı şekillerde düşünmeye iterken, dinleyicinin de müzikten kopmamasını sağlar. Mann (1979) dinleme metinlerinin ses efektleri ve müzik ile dinletilmesinin 4. sınıf öğrencileri üzerinde etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sis ve Başpınar Yörük (2017) yedinci sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada müzik ile dinleme çalışmalarının öğrencilerin dinleme başarısına ve dinleme tutumuna katkı sağladığına ulaşmıştır. Araştırmamızda bu çalışmalardan farklı olarak müziğin ritim ve nüans öğelerini kullanarak dinlemeye olan etkisine bakılmıştır. Ritmik karakterle bezenmiş metinlerin dinlediğini anlamada ritmik karakter kullanılmamış metinlere göre daha anlamlı fark ortaya koymaktadır ($p=0,01$). Ritmik kalıplar öğrencilerin dinlediğini anlamasına olumlu katkılar sağlamıştır. Dinlediğini anlama

üzerine yapılan çalışmalarda buna benzer müzik efektleri kullanılarak etkili sonuçlar alınan çalışmalar vardır. Mann (1976) bir çalışmada kayıtlı öykülere müzik ve ses efektleri ekleyerek dördüncü sınıf öğrencilerine uygulamıştır. Müzik ve ses efektleri eklenmiş olan versiyonun dinletildiği öğrenciler, hem dinleme hem de akılda kalıcılık üzerine daha yüksek puan almışlardır. Yine benzer bir çalışmada Aarnoutse vd. (1998) okuduğunu anlamada sorun yaşayan dokuz ve on bir yaşlarındaki öğrencilere “açıklama, sorgulama, özetleme ve tahmin etme” stratejilerinden oluşan metinler dinletmiş ve araştırmanın sonucunda belirlenen stratejilere uygun olarak dinleme eğitimi alan deney grubundaki öğrencilerin dinlediğini anlama başarılarının yanında okuduğunu anlama başarılarında da olumlu yönde artış gözlemlendiği belirtilmiştir. Yine bunun gibi görsel canlandırma, dramatizasyon gibi etkiler kullanarak dinlediğini anlama konusunda etkili çalışmalar yapılmıştır (Center, vd. 1999, Yazkan, 2000, Köklü, 2003, Koç, 2003, Bulut ve Karasakaloğlu, 2012). Bu sonuca göre, dinlediğini anlamada ritmik kalıplar ile ifade edilen sözcük ve cümlelerin etkili olduğu görülmektedir.

Dinleme metinlerine uyarlanan nüanslar ile ritmik kalıpların etkililiği arasında fark olup olmadığı sorusunun cevaplanabilmesi için deney ve kontrol grubunun öntest-sontest puanları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya göre gruplar arasındaki puan farkları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark kaydedilmemiştir ($p>0,05$). Fakat deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanlarına bakıldığında, deney grubunun öntest puanı 5.92’den sontestte 6.65’e; kontrol grubunun öntest puanı 5,65’ten sontestte 5.97’e artmıştır. Deney ve kontrol grubu arasında istatistikî bir anlam bulunmasa da deney grubu lehine bir artışın olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol gruplarının öntest-sontest puan artışlarına bakıldığında deney grubu lehine bir artışın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sis, Başpınar ve Yörük (2017) çalışmalarında müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme başarısını ve dinlemeye yönelik tutumlarını geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanı sıra Mann (1976) ses efektleri ve müziğin öğrencilerin dinlediğini anlama becerisini geliştirdiği bulgusuna ulaşmıştır. Bu çalışmalar bize araştırmanın üzerinde çalışılıp geliştirilebileceğini göstermektedir. Dinlemenin eğitilmesi gereken bir alan olduğu ve dinlediğini anlamada öğrencilerin

dikkatinin farklı yollarla çekilebileceği çalışmalar mevcuttur (Yangın, 1998; Center vd., 1999; Yazkan, 2000; Köklü, 2003; Osada, 2006;Sevim ve Turhan, 2017,).

Dinleme eylemi, sosyal yaşantımızda ve eğitim hayatımızda sürekli kullandığımız ya da kullanmak zorunda kaldığımız bir durumdur. Bireylerden, bunun herhangi bir eğitimini almadan kendiliğinden kazanılması beklenmektedir. Fakat yapılan araştırmalar göstermektedir ki, dinleme eğitimi alınması gereken ve kazanılması gereken bir beceridir. Bunun yanı sıra dinlemenin önemli bir alan olduğu bu çalışmada vurgulanmaya çalışılmıştır.

Öneriler

Ailelere yönelik öneriler

- Aile bireyleri çocuklara dinlemenin önemi hakkında konuşmalar yapabilir.
- Ebeveynler dinleme davranışını geliştirmek için çocuklarına müzik eğitimi aldırabilirler.
- Ebeveynler evde sesli kitap okuma saatleri yapabilirler. Evde sırayla kitap okunarak kişiler arası dinleme gerçekleştirilebilir.
- Çocuklar dinlemenin önemi hakkında farkındalık kazandıktan sonra bu özelliğini geliştirmeye yönelik etkinlikler yapabilirler (tekerlemeler, sayışmalar, taklitler vb.).

Öğretmenlere yönelik öneriler

- Öğretmenler aileleri dinleme konusunda bilinçlendirebilir.
- Öğretmenlerin öğrenciler için önemli bir model olduğu düşünülürse, öğretmenler sınıf içinde ve sınıf dışında sergiledikleri davranış ve tutumlarla öğrencilere dinleme konusunda örnek olabilirler.
- Sınıf ortamında öğrencinin dinlemesini isteyeceği ve onu dinlemeye teşvik edecek materyaller (çalgı aleti) bulundurulabilir.
- Öğretmenler (sınıf öğretmenleri) müzik derslerinde öğrencileri müzik alanına yönlendirerek, dinlemeye adım atmasını sağlayabilir.

- Okul yönetimi öğretmene materyal konusunda destek olabilir (teyp, CD çalar, DVD, bilgisayar).
- Dijital ortamlarda yer alan ve profesyonellerce seslendirilen seslikitap/storytel vb. uygulamalardan da yararlanılabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Dinlediğini anlama konusunun müzik ile etkisinin arttırılabileceği çalışmalar araştırılabilir.
- Nüansların kullanıldığı metinler farklı düzenlemelerle yenilenebilir.
- Ritmik kalıpların olduğu dinleme çalışmaları geliştirilerek deney yapılabilir.
- Bu araştırma bazı değişkenler tekrar gözden geçirilerek farklı bir örneklem üzerinde uygulanabilir.

KAYNAKLAR

- Aarnoutse, C., Van Den Bos, K.P., Brand-Gruwel, S. (1998). "Effects of Listening Comprehension Training on Listening and Reading". *The Journal of Special Education*, 32(2), 115-126.
- Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Beken, S., Önal, E., Kemaloğlu, Y. (2014). Yenidoğanda İşitmenin Gelişimi ve İşitme Tarama Testleri. *Bozok Tıp Dergisi* 4(3), 57-62.
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Bulut, B., Karasakaloğlu, N. (2012). Görsel Destekli Dinleme Metinlerinin Anlamaya Etkisi. *NWSA-Education Sciences* 7(2), 722-733.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. XIV. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Center, Y., Freeman, L., Robertson, G., Outhred, L. (1999). The Effect of Visual Training on the Reading and Listening Comprehension of Low Listening Comprehenders in Year 2. *Journal of Research in Reading*, 22(2), 241-256.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, Y., Özçakmak, H. (2014). Dinleme Becerisinin Eğitimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 2(2), 90-99.
- Ergin, A. ve Birol, C. (2000). *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kardaş, M., N., Çetinkaya, V., Kaya, M. (2018). 2005-2017 Yılları Arasında Türkiye'de Türkçe Dinleme Becerisi Üzerine Yapılan Çalışmaların Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi* (2)1, 21-32.
- Kilmen, S. (2015). *Eğitim Araştırmaları için SPSS Uygulamalı İstatistik*. Ankara: Ayrıntı Matbaası.
- Kocaadam, D. (2011). *Not alarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Koç, N. (2003). *Dinleme becerilerini kazandırma yöntemlerinin uygulanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Köklü, S. (2003). *Türkçe öğretiminde 7. ve 8. sınıf öğrencilerine dinlediğini anlama davranışının kazandırılmasına dramatizasyonun etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Köyel, Y. (2017). *6-16 Yaş okul çağı kekeme çocuklarda kekemelik tedavisine ek olarak müzik eğitiminin ritim algısı ve tedavi sürecine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Mann, E., E. (1976). *The effect of music and sound effects on the listening comprehension of fourth grade students*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). United States: North Texas State University.
- Osada, N. (2004). Listening Comprehension Research: A Brief Review Of The Past Thirty Years. *Dialogue*, 3, 53-66.
- Sağlam, M. (2015). Bebeklik Dönemi Gelişiminde İşitme Algısı. İnönü Üniversitesi, *Sağlık Bilimleri Dergisi* 4(1), 26-31.
- Sevim, O., Turan, L. (2017). Drama Etkinliklerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme ve Konuşma Becerileri Üzerindeki Etkisi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (35), 1-13.
- Sever, S. (2011). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: V. Baskı, Anı Yayıncılık.
- Sis, N., Başpınar, Yörük, N. (2017). "Müzikli Yaratıcı Dinleme Etkinliklerinin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Başarı ve Tutumlarına Etkisi". *International Journal of Language Academy* (5) 7, 1-16.
- Trinkle, C. (2008). Listening Comprehension Leads to Reading Success. *School Library Media Activities Monthly* 24(6), 43-45.
- Ulubağ, S. (2013). Müzik Eğitiminin Çocuk Zekasına Olan Etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 21 (3), 1025-1034.
- Yangın, B. (1998). *Dinlediğini anlama becerisini geliştirmede elves yönteminin etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yazkan, M. (2000). *İlköğretim okullarının 1. kademesinde dinlediğini anlama davranışının kazandırılmasına dramatizasyonun etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ORCID

Gökhan EM <https://orcid.org/0000-0002-3260-0620>

Sadık YÖNDEM <https://orcid.org/0000-0001-7838-6220>

SUMMARY

Purpose

The process starting from receiving the sound waves coming from a source to perceiving them in the centers in the brain is called hearing. Research shows that hearing begins in mother's womb in the 18th week and reaches a mature stage in the 30th week. This result shows us the importance of listening in the womb and the stimulating effect of music or sounds in our minds. Hearing is a physiological process. Listening, on the other hand, is a perception process. Research shows that developing basic language skills in listening and reading positively affects each other. In this study, it was investigated whether it led to a difference in listening comprehension to reinforce reading texts with rhythmic patterns and musical nuances. Nuances are important structures that save music from monotony and give a meaningful expression to music. It is thought that some dynamics of music (rhythm, nuance) will be effective in facilitating remembering in the human mind. In this study, by using only its rhythm and nuance elements, the effect of music on listening comprehension was investigated. In this study, it was aimed to make students understand what they listen to, to make it easier for them to remember and to keep their attention alive with the help of a listening text that was restructured with musical nuances and rhythmic patterns.

Method

In this study, "Matched Pairs Design", one of the semi-experimental patterns that does not include random selection, was used. In the research, "Listening Comprehension Achievement Test" (LCAT) was administered to experimental and control groups as a pretest. Then, "Listening Texts Reconstructed with Musical Dynamics" (LTRMD) were applied to the experimental group every other week to ensure students' readiness for the method developed by the researcher. While LTRMD were applied to the experimental group, the same reading texts were read aloud to the control group by the researcher on the same day without making any changes. Finally, LCAT, which was applied as a pretest to determine the differences between experimental and control groups, was applied as a posttest. The research was carried out with the participation of 78 3rd grade students studying in Atatürk Primary School affiliated to the Ministry of National Education in Gölbaşı district of Ankara province in the 2018-2019 academic year. As data collection tool, Listening Comprehension Achievement Test (LCAT) was used as a pre-test and post-test in the research. As a result of the experimental process, Listening Comprehension Achievement Test (LCAT) was applied as a posttest. In the research, musical dynamics were added to the listening texts in order to increase the effect of the narrator.

In generating descriptive statistics, central and prevalence criteria such as number, percentage, average and standard deviation were used. Paired Sample t Test (t Test for Dependent Samples) was used to determine the difference between dependent variables, and Independent Sample t Test (t Test for Independent Samples) was used to determine the difference between independent variables.

Results and Discussion

In comparing the effect of nuance expressions on listening comprehension in terms of pretest and posttest scores, no statistically significant difference was found ($p > 0.05$). However, the pretest score increased slightly from 3.00 to 3.17. No statistically significant difference was found in the effect of nuance variable on listening comprehension. In addition, the frequency of answering the questions was analyzed statistically. According to these results, in the experimental group, the questions that were answered the most correctly in the pretest were the 2nd question (92.5%), the 9th question (75.0%) and the 3rd question (67.5%). The questions with the highest correct responses in the posttest were the second question (92.5%) and the 9th question (80.0%), respectively. In this study, although there was not much difference between the texts to which nuances were applied and those not applied, there was a small increase in favor of the nuance. Listening texts embellished with rhythmic features create a more significant difference in listening comprehension in comparison to the text not reconstructed with rhythmic features. Rhythmic constructions made positive contributions to students' listening comprehension skill. In order to determine whether there was a difference between the nuances adapted to the listening texts and the effectiveness of rhythmic structures, the pretest and posttest scores of the experimental and control groups were compared. According to this comparison, no statistically significant difference was noted between the groups in terms of score differences ($p > 0.05$). However, when the pretest and posttest scores of the experimental and control groups were examined, the pretest score of the experimental group increased from 5.92 to 6.65 in the posttest, and the control group's pretest score increased from 5.65 to 5.97 in the posttest. Although there was no statistically significant difference between the experimental and control groups, it is seen that there was an increase in favor of the experimental group. When the increases in the pretest and posttest scores of the experimental and control groups were examined, it was concluded that there was an increase in favor of the experimental group. Listening is an activity that we constantly use or have to use in our social and educational lives. Individuals are expected to acquire this skill spontaneously without receiving any education. However, the researches conducted show that listening is a skill that requires education and acquisition.

Ek 1: Müzikal Dinamiklerle Yeniden Yapılandırılmış Dinleme Metni Örneği

①

KÜÇÜK KÖPEK PEPE

Küçük köpek Pepe, çok sevimliydi. Beyaz gövdesi, kahverengi kulakları ve gözleri vardı. Sık sık kulübesinden dışarı çıkıp çevresini tanımaya çalışırdı. Bazen havlayarak bir kelebeğin peşine takılır bazen de, çekirgeleri kovalardı.

Bir gün gökyüzünde, daha önce hiç görmediği kuşlar gördü. Bu kuşların bacakları, gagaları ve kanatları uzundu. Siyah beyaz tüyleri vardı. "Bunlar da nereden çıktı? Ne kadar çok kuş var gökyüzünde!" diye kendi kendine söylendi.

Pepe, "Hav hav hav! Héy! Buraya bakın, buraya bakın!" diye havladı.

Kuşlardan biri Pepe'yi duymuştu. Süzülerek Pepe'nin yanına geldi. Çitin üzerine kondu:

"Evet, küçük köpek, söyler misin sorun nedir? Niçin havlıyorsun?" diye sordu

Ek 2: Etik Kurul Onay Sayfası**Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu**

Gökhan EM
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Güzel Sanatlar Eğitimi A.B.D,
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Sayın **Gökhan EM**,

"İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediği Metni Anlamasında Müzikal Nüans ve Ritmik Yapıların Kullanımının Etkisi" adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2018/217) kurulumuzun 21.11.2018 tarihli ve 2018/09 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur/bulunmamıştır. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DURAKOĞLU (Üye)

Av. Zuhale DEMİRCİ (Üye)

